

ТАНИЛЦУУЛГА

*Татварын ерөнхий хуульд
нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай*

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 5.2.21-д “Төрийн бодлого, татварын хууль тогтоомжийн тогтвортой байдлыг хангаж, хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах, татах таатай орчныг бүрдүүлнэ” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 4 дүгээр хавсралтад заасан Улсын Их Хурлын чуулганаар нэн яаралтай хэлэлцүүлэх хуулийн жагсаалтын 6-д “Аж ахуйн нэгжийн болон хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, холбогдох бусад татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” гэж заасан.

“Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 3.2.1-д “Татвар, нийгмийн даатгалын шинэчлэл”, 3.2.1.2-т “Татварын орчныг олон улсын стандартад үе шаттайгаар нийцүүлж, цахим татварын тогтолцоог сайжруулна” гэж тус тус заасан.

Дээрх зорилтуудыг хэрэгжүүлэх, татварын таатай орчныг бүрдүүлэх шаардлага тулгарч буйг харгалзан иргэд, аж ахуйн нэгжүүд татвар, гаалийн хууль тогтоомжийг сайн дураараа мөрдөх явдлыг дэмжих, татвар, гаалийн байгууллагын зөвлөн туслах үйлчилгээний цар хүрээг нэмэгдүүлэх, татвар төлөгчдөд тулгамдаж буй нийтлэг асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Татварын багц хуулийн 2019 оны шинэчлэл нь бизнес эрхлэлт, жижиг дунд бизнесийг дэмжих, татварын үйл ажиллагааг цахимжуулах, хялбаршуулах, татвараас зугтах, зайлсхийх явдлын эсрэг тэмцэх, худалдааг хөнгөвчлөх гэсэн үндсэн зорилготой байсан. Татварын үйл ажиллагааг цахимжуулах, хялбаршуулах зорилгын хүрээнд сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын татварын албаны цахимжилт эрчимтэй хөгжиж, татвар төлөгчийн бүртгэл, тайлагнал, төлөлт бүрэн цахимжсанаар хүний оролцоо багасах нөхцөл бүрдсэн.

Сүүлийн жилүүдэд эдийн засаг, бизнесийн харилцаа өргөжин тэлж, техник, технологийн хөгжил хурдацтай өрнөхийн хэрээр татварын үйл ажиллагааны цахимжилтыг дараагийн түвшинд хүргэж, хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөлд суурилсан, хүний оролцоо багатай, бүрэн цахимжсан системд шилжүүлэх шаардлага бий болж байна.

Олон улсын валютын сангаас 2022 онд хийсэн “Монгол Улс: Татварын албаны үйл ажиллагааг үнэлэх хэрэгсэл Гүйцэтгэлийн үнэлгээний тайлан”-д дурдсанаар Монгол Улсын татварын албаны үйл ажиллагааг нийт 32 үзүүлэлтээр үнэлэхэд үйл ажиллагааны эрсдэл, татварын тайлангийн хамрагдалт, татварын үнэн зөв тайлагнал, татварыг хугацаанд нь төлж буй байдал зэрэгтэй холбоотой үзүүлэлтүүд хангалтгүй үнэлгээ авсан байна.

Түүнчлэн, Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр татвар төлөгчдийн сэтгэл ханамжийн түвшнийг тодорхойлох зорилгоор 2022 онд жижиг, бичил сегментийн аж ахуйн нэгж болон иргэдээс нийт 78 үзүүлэлтэд үндэслэн судалгаа авсан. Судалгаагаар татвар төлөгчдийн 18 хувь нь сургалт, зөвлөгөө, заавар, зөвлөмж өгдөггүй гэж, 25 хувь нь татвар төлөх хугацаа уян хатан биш гэж дүгнэсэн. Мөн татвар төлөгчид санал хүсэлтэд хариу өгөх үзүүлэлтэд бага оноо өгч, мэдээлэл өгөх, зөвлөх үйлчилгээг сайжруулах, мэдээллийг энгийн ойлгомжтой болгох, татварын албаны харилцах үйлчилгээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж үзсэн байна.

Сүүлийн 10 гаруй жилийн хугацаанд цахим төлбөрийн баримтын системийг нэвтрүүлснээр нийт хэрэглэгчийн тоо 2.3 саяд хүрч, сард дунджаар хэвлэгдэж байгаа баримтын үнийн дүн 6.2 их наяд төгрөгт хүрч, 37.3 сая баримт хэвлэсэн статистик тоон үзүүлэлттэй байна. Мөн цахим төлбөрийн баримтын системийг ашиглан хөрөнгийн татварын нэхэмжлэхээ төлөх боломж бүрдсэн билээ.

Цаашид энэхүү системийн хөгжлийг нэмэгдүүлж, татварын эрсдэлийг цахим систем өөрөө үнэлж, эрсдэлтэй татвар төлөгчдөд эрсдэлийг урьдчилан анхааруулдаг, сануулдаг, мэдээлэлд суурилсан шийдвэр гаргадаг тогтолцоонд шилжих нь зүйтэй байна. Ингэснээр татварын албаны хяналт шалгалтын тоог бууруулахаас гадна татвар төлөгчдөд учирдаг хүндрэл, зөрчлийн тоог бууруулах зэрэг үр нөлөөтэй юм.

Мөн дэлхийн улс орнуудын чиг хандлагаас харахад сүүлийн жилүүдэд татварын албаны хяналтын механизмыг хялбаршуулах, татвар төлөгчдөд зөвлөн туслах үйлчилгээг сайжруулах чиглэлээр томоохон шинэчлэлүүд хийгдэж байна. Тухайлбал, Шинэ Зеланд Улс, Австралийн Холбооны Улс, Канад Улс, Бүгд Найрамдах Финланд Улс зэрэг орнууд татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд татвар төлөгчдөд дэмжлэг үзүүлэх, мэдээллээр хангах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх механизмыг нэвтрүүлж байна. Эдгээр улсуудад татвар төлөгчийг зөрчил гаргасны дараа шийтгэл хүлээлгэх бус, зөрчил гарахаас нь өмнө урьдчилан мэдээлж, тайлан гаргах, татвар төлөх үйл явцыг хялбар, ойлгомжтой болгох бодлого баримталдаг. Монгол Улс мөн энэ чиг хандлагыг баримталж, цахим системийн хөгжлийг ашиглан зөвлөн туслах үйлчилгээ, автомат хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлж, татварын орчныг хялбаршуулж, сайжруулах шаардлага үүсээд байна.

Хууль батлагдсанаар татвар төлөгчдөд үзүүлэх зөвлөн туслах үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдэж, гааль, татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай мэдээлэл, зөвлөгөө авах боломж хялбар болно. Үүний үр дүнд татвар төлөгч, татвар, гаалийн байгууллагын хооронд үүсдэг хуулийн хэрэглээтэй холбоотой маргаан багасаж, татварын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нөхцөл бүрдэнэ.

Татвар төлөгчийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, татварын хууль тогтоомжийг сайн дураар дагаж мөрдөхөд дэмжлэг үзүүлэх нь зөвлөн туслах үйлчилгээний нэг гол зорилго юм. Үүний хүрээнд татвар төлөгчийн хууль даган мөрдөлтийн түвшин буурах болон татварын эрсдэлийн үнэлгээнд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй нөхцөл үүссэн тохиолдолд татварын алба урьдчилан сануулж, татвар төлөгчид алдаа, зөрчлөө өөрөө засах, арилгах боломжийг олгох юм. Энэ нь татварын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, татварын орчны тогтвортой байдлыг хангах, татвар төлөгчид хариуцлагатай, ил тод үйл ажиллагаа явуулах боломжийг нэмэгдүүлэхэд ач холбогдолтой.

Түүнчлэн, татварын алба татвар төлөгчийг алдаа гаргасны дараа хянан шалгаж акт, торгууль тавих бус, татварын тайланг залруулах хугацааг сунгаж, татвар төлөгчдөд итгэл үзүүлж, татвар хураалт, татварын хяналт шалгалтын үйл ажиллагаа илүү үр дүнтэй, татвар төлөгчдөд чирэгдэл багатай, эрсдэлд суурилсан байдлаар хийж гүйцэтгэх нөхцөлийг бий болгоход чухал нөлөөтэй. Нөгөөтээгүүр санхүүгийн нөхцөл байдал нь хүндэрч, татварын өрөнд орсон татвар төлөгчийн банкин дахь дансыг бүхэлд нь хаадаг зохицуулалтыг халж, тодорхой хэсгийг битүүмжлэх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгалаа. Ингэснээр татвар төлөгчийн бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааг тасалдуулахгүйгээр өр төлөх боломжоор хангах, үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх юм.

---oOo---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 5.2.21-д “Төрийн бодлого, татварын хууль тогтоомжийн тогтвортой байдлыг хангаж, хөрөнгө оруулалтыг хамгаалах, татах таатай орчныг бүрдүүлнэ” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 4 дүгээр хавсралтад заасан Улсын Их Хурлын чуулганаар нэн яаралтай хэлэлцүүлэх хуулийн жагсаалтын 6-д “Аж ахуйн нэгжийн болон хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, холбогдох бусад татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” гэж заасан.

“Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 3.2.1-д “Татвар, нийгмийн даатгалын шинэчлэл”, 3.2.1.2-т “Татварын орчныг олон улсын стандартад үе шаттайгаар нийцүүлж, цахим татварын тогтолцоог сайжруулна” гэж тус тус заасан.

Дээрх зорилтуудыг хэрэгжүүлэх, татварын таатай орчныг бүрдүүлэх шаардлага тулгарч буйг харгалзан иргэд, аж ахуйн нэгжүүд татвар, гаалийн хууль тогтоомжийг сайн дураараа мөрдөх явдлыг дэмжих, татвар, гаалийн байгууллагын зөвлөн туслах үйлчилгээний цар хүрээг нэмэгдүүлэх, татвар төлөгчдөд тулгамдаж буй нийтлэг асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Татварын багц хуулийн 2019 оны шинэчлэл нь бизнес эрхлэлт, жижиг дунд бизнесийг дэмжих, татварын үйл ажиллагааг цахимжуулах, хялбаршуулах, татвараас зугтах, зайлсхийх явдлын эсрэг тэмцэх, худалдааг хөнгөвчлөх гэсэн үндсэн зорилготой байсан. Татварын үйл ажиллагааг цахимжуулах, хялбаршуулах зорилгын хүрээнд сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын татварын албаны цахимжилт эрчимтэй хөгжиж, татвар төлөгчийн бүртгэл, тайлагнал, төлөлт бүрэн цахимжсанаар хүний оролцоо багасах нөхцөл бүрдсэн.

Сүүлийн жилүүдэд эдийн засаг, бизнесийн харилцаа өргөжин тэлж, техник, технологийн хөгжил хурдацтай өрнөхийн хэрээр татварын үйл ажиллагааны цахимжилтыг дараагийн түвшинд хүргэж, хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөлд суурилсан, хүний оролцоо багатай, бүрэн цахимжсан системд шилжүүлэх шаардлага бий болж байна.

Олон улсын валютын сангаас 2022 онд хийсэн “Монгол Улс: Татварын албаны үйл ажиллагааг үнэлэх хэрэгсэл Гүйцэтгэлийн үнэлгээний тайлан”-д дурдсанаар Монгол Улсын татварын албаны үйл ажиллагааг нийт 32 үзүүлэлтээр үнэлэхэд үйл ажиллагааны эрсдэл, татварын тайлангийн хамрагдалт, татварын үнэн зөв тайлагнал, татварыг хугацаанд нь төлж буй байдал зэрэгтэй холбоотой үзүүлэлтүүд хангалтгүй үнэлгээ авсан байна.

Түүнчлэн, Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр татвар төлөгчдийн сэтгэл ханамжийн түвшнийг тодорхойлох зорилгоор 2022 онд жижиг, бичил сегментийн аж

ахуйн нэгж болон иргэдээс нийт 78 үзүүлэлтэд үндэслэн судалгаа авсан. Судалгаагаар татвар төлөгчдийн 18 хувь нь сургалт, зөвлөгөө, заавар, зөвлөмж өгдөггүй гэж, 25 хувь нь татвар төлөх хугацаа уян хатан биш гэж дүгнэсэн. Мөн татвар төлөгчид санал хүсэлтэд хариу өгөх үзүүлэлтэд бага оноо өгч, мэдээлэл өгөх, зөвлөх үйлчилгээг сайжруулах, мэдээллийг энгийн ойлгомжтой болгох, татварын албаны харилцах үйлчилгээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж үзсэн байна.

Сүүлийн 10 гаруй жилийн хугацаанд цахим төлбөрийн баримтын системийг нэвтрүүлснээр нийт хэрэглэгчийн тоо 2.3 саяд хүрч, сард дунджаар хэвлэгдэж байгаа баримтын үнийн дүн 6.2 их наяд төгрөгт хүрч, 37.3 сая баримт хэвлэсэн статистик тоон үзүүлэлттэй байна. Мөн цахим төлбөрийн баримтын системийг ашиглан хөрөнгийн татварын нэхэмжлэхээ төлөх боломж бүрдсэн билээ.

Цаашид энэхүү хөгжлийг улам бүр нэмэгдүүлж, татварын эрсдэлийг цахим систем өөрөө үнэлж, эрсдэлтэй татвар төлөгчдөд эрсдэлийг урьдчилан анхааруулдаг, сануулдаг, мэдээлэлд суурилсан шийдвэр гаргадаг тогтолцоонд шилжих нь зүйтэй байна. Ингэснээр татварын албаны хяналт шалгалтын тоог бууруулахаас гадна татвар төлөгчдөд учирдаг хүндрэл, зөрчлийн тоог бууруулах эерэг үр нөлөөтэй юм.

Мөн олон улсын чиг хандлагаас харахад сүүлийн жилүүдэд татварын албаны хяналтын механизмыг хялбаршуулах, татвар төлөгчдөд зөвлөн туслах үйлчилгээг сайжруулах чиглэлээр томоохон шинэчлэлүүд хийгдэж байна. Тухайлбал, Шинэ Зеланд Улс, Австралийн Холбооны Улс, Канад Улс, Бүгд Найрамдах Финланд Улс зэрэг орнууд татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд татвар төлөгчдөд дэмжлэг үзүүлэх, мэдээллээр хангах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх механизмыг нэвтрүүлж байна. Эдгээр улсуудад татвар төлөгчийг зөрчил гаргасны дараа шийтгэл хүлээлгэх бус, зөрчил гарахаас нь өмнө урьдчилан мэдээлж, тайлан гаргах, татвар төлөх үйл явцыг хялбар, ойлгомжтой болгох бодлого баримталдаг. Монгол Улс мөн энэ чиг хандлагыг баримталж, цахим системийн хөгжлийг ашиглан зөвлөн туслах үйлчилгээ, автомат хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлж, татварын орчныг хялбаршуулж, сайжруулах шаардлага үүсээд байна.

Хууль батлагдсанаар татвар төлөгчдөд үзүүлэх зөвлөн туслах үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдэж, гааль, татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай мэдээлэл, зөвлөгөө авах боломж хялбар болно. Үүний үр дүнд татвар төлөгч, татвар, гаалийн байгууллагын хооронд үүсдэг хуулийн хэрэглээтэй холбоотой маргаан багасаж, татварын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нөхцөл бүрдэнэ.

Татвар төлөгчийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, татварын хууль тогтоомжийг сайн дураар дагаж мөрдөхөд дэмжлэг үзүүлэх нь зөвлөн туслах үйлчилгээний нэг гол зорилго юм. Үүний хүрээнд татвар төлөгчийн хууль даган мөрдөлтийн түвшин буурах болон татварын эрсдэлийн үнэлгээнд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй нөхцөл үүссэн тохиолдолд татварын алба урьдчилан сануулж, татвар төлөгчид алдаа, зөрчлөө өөрөө засах, арилгах боломжийг олгох юм. Энэ нь татварын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, татварын орчны тогтвортой байдлыг хангах, татвар төлөгчид хариуцлагатай, ил тод үйл ажиллагаа явуулах боломжийг нэмэгдүүлэхэд ач холбогдолтой.

Түүнчлэн, татварын алба татвар төлөгчийг алдаа гаргасны дараа хянан шалгаж акт, торгууль тавих бус, татварын тайланг залруулах хугацааг сунгаж,

татвар төлөгчдөд итгэл үзүүлж, татвар хураалт, татварын хяналт шалгалтын үйл ажиллагаа илүү үр дүнтэй, татвар төлөгчдөд чирэгдэл багатай, эрсдэлд суурилсан байдлаар хийж гүйцэтгэх нөхцөлийг бий болгоход чухал нөлөөтэй.

Хуулийн төсөлд дараах арга хэмжээг зохицуулахаар тусгасан болно. Үүнд:

1. Гааль, татварын албаны зөвлөн туслах үйлчилгээг татвар төлөгчдөд үзүүлэхтэй холбоотой өөрчлөлт

Гааль, татварын албаны зөвлөн туслах үйлчилгээний цар хүрээг өргөжүүлж, татвар төлөгчдөд хууль тогтоомжийн талаарх мэдээллийг илүү хүртээмжтэйгээр хүргэх, татварын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх механизмыг бүрдүүлэхээр хуулийн төслийг боловсруулсан. Тухайлбал:

- Татварын алба татвар төлөгчдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, тэдгээрт үүсдэг нийтлэг эрсдэлийн мэдээллийг агуулсан гарын авлага, заавар, зөвлөмжийг боловсруулан хүргүүлж, танхимын болон цахим хэлбэрийн сургалтад хамруулах;
- Татварын төлөгчдийн татварын боловсролыг дээшлүүлэх, татварын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах зорилгоор холбогдох ажлыг зохион байгуулж, зөвлөмж гаргах;
- Татвар төлөгчийн гаргасан зөвлөн туслах үйлчилгээ авахтай холбоотой гаргасан хүсэлтэд үндэслэн тухайн асуудлаар бусад байгууллага, худалдааны танхим, мэргэжлийн холбоодыг хамруулан хэлэлцүүлэг, сургалтыг зохион байгуулж, холбоотой мэдээллийг татварын албаны цахим хуудсанд байршуулах;
- Татвар төлөгчийн хүсэлтээр татварын бүртгэл, тайлагнал, төлөлтийн талаар зөвлөгөө өгөх, татварын хууль тогтоомжийн өөрчлөлтийг тухай бүр мэдээлэх, татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн талаар хиймэл оюун ухаан, их өгөгдөл ашиглан зөвлөгөө өгөх системийг бий болгох зэрэг өөрчлөлтүүд.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд тусгалаа.

2. Татвар төлөгчдийн хууль сахин мөрдөх байдлыг дэмжихтэй холбоотой өөрчлөлт

Хариуцлагатай татвар төлөгчийг дэмжих, урамшуулах, татвар төлөгчийг татварын эрсдэлд орохоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор гааль, татварын алба татвар төлөгчийн хууль даган мөрдөлтийн түвшнийг тодорхойлно. Хууль даган мөрдөлтийн түвшин нь нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөх хугацааг хойшлуулах, татварын зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлэх, татвар төлөгчийг татварын хяналт шалгалтад орохоос урьдчилан сэргийлэх зэрэг эерэг нөлөөтэй юм.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл, 2 дугаар зүйлд тус тус тусгалаа.

3. Гааль, татварын албаны үйл ажиллагааг уялдуулж, нээлттэй ил тод болгох, татвар төлөгчдийн бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжихтэй холбоотой өөрчлөлт

Бизнес эрхлэгчдийг дэмжих зорилгоор гааль, татварын албаны үйл ажиллагааг хялбаршуулж, хяналт шалгалтын давхардлыг арилгах, олон нийтэд

нээлттэй болгох, татварын тайлагнал, төлбөрийн баримтын зохицуулалтыг нарийвчилж, татвар төлөгчдийн эрх ашгийг хамгаалахад чиглэсэн зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл, 2 дугаар зүйл, 3 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйл, 6 дугаар зүйлд тус тус тусгалаа.

4. Гааль, татварын албаны цахим системтэй холбоотой үйл ажиллагааны өөрчлөлт.

Гааль, татварын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, хөнгөлөлт эдлэх, татвараас чөлөөлөгдөх боломж болон бусад холбогдох асуудлаар татвар төлөгч, иргэн, хуулийн этгээдэд мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх зорилгоор хиймэл оюун ухаан болон их өгөгдөлд суурилсан, 24 цагийн турш тасралтгүй ажиллах автомат хариулагчийг ажиллуулах, хүний оролцоо багатай, бүрэн цахимжсан системд шилжинэ.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд тусгалаа.

5. Олон нийтээс хуулийн төсөлд ирүүлсэн болон хэлэлцүүлгийн үеэр гаргасан саналтай холбоотой хуулийн төсөлд нэмж тусгасан өөрчлөлт.

Хуулийн төсөл боловсруулах явцад татвар төлөгчдийн зүгээс татварын өртэй татвар төлөгчийн банкин дахь дансыг бүхэлд нь битүүмжилж, дансанд орж ирсэн бүх орлогыг татварын өрөнд бүрэн суутгадаг одоогийн зохицуулалтыг өөрчлөх саналыг ихээр ирүүлсэн. Энэхүү саналыг харгалзан хуулийн төсөлд татварын алба өртэй татвар төлөгчийн дансыг бүхэлд нь бус, тодорхой хэсгийг битүүмжилж, татварын өрийг суутгах, мөн цаашид тус дансанд орж ирэх орлогыг бүхэлд нь суутгахгүйгээр тодорхой хэмжээгээр татварын өрөнд үл маргах журмаар суутгаж, үлдэгдэл дүнг татвар төлөгчийн дансанд үлдээх зохицуулалтыг тусгасан.

Энэхүү зохицуулалт нь санхүүгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдалд орсон татвар төлөгч, бизнес эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг бүрэн зогсоохоос сэргийлж, тэдний үндсэн үйл ажиллагааг доголдохгүйгээр хэвийн үргэлжлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэж байна. Ингэснээр татвар төлөгчийн бэлэн мөнгөний урсгалд шууд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байхын зэрэгцээ, ажил олгогчид ажлын байрыг хадгалах, үндсэн үйл ажиллагаатай холбоотой төлбөрүүдийг цаг хугацаанд нь төлөх боломжтой болох юм. Мөн уг зохицуулалт нь татварын өрийн нөхцөл байдалтай уялдуулан төлбөрийн зохистой менежментийг бий болгох замаар бизнесийн үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулахад дэмжих, эдийн засгийн идэвхжилд эерэг нөлөө үзүүлэх зэрэг чухал ач холбогдолтой гэж үзэж байна. Нөгөөтээгүүр, татвар төлөгчийн санхүүгийн дарамтыг бууруулах зорилгоор алдангийн нийт хэмжээг хугацаандаа төлөөгүй татварын 50 хувиас хэтрэхгүй байх зохицуулалтыг тусгаж өгсөн.

Түүнчлэн татварын маргаан таслах зөвлөлийн хараат бус, мэргэжлийн байдлыг хангах, шийдвэр гаргах үйл явцын ил тод, шударга байдлыг нэмэгдүүлэх, татвар төлөгчийн гомдлыг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэхтэй холбоотой өөрчлөлтүүдийг хуулийн төсөлд тусгасан.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийг 1 дүгээр зүйл, 2 дугаар зүйл, 3 дугаар зүйл, 5 дугаар зүйл, 6 дугаар зүйлд тус тус тусгалаа.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах хүрээнд түүх, соёлын дурсгалыг хадгалж, хамгаалж буй барилга байгууламжийг үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас хөнгөлөх болон зөвхөн иргэний өмчилж буй орон сууцыг үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвараас чөлөөлөх зэрэг зохицуулалтыг Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгасан.

Мөн татвар төлөгчдийг мэргэжлийн зөвлөгөөгөөр хангах, татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхтэй холбоотой саналуудад үндэслэн татварын хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах, татвар төлөгчдөд зөвлөгөө өгөх, татварын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг татварын мэргэшсэн зөвлөхүүдийн оролцоотойгоор эрчимжүүлэх зорилгоор холбогдох хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсрууллаа.

6. Татварын зорилгоор ил тод байх, мэдээлэл харилцан солилцох Глобал форум олон улсын байгууллагаас ирүүлсэн зөвлөмжийн хүрээнд хуулийн төсөлд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлт.

Монгол Улс 2018 онд Глобал форум олон улсын байгууллагын гишүүнээр элсэн орж, бусад гишүүн улс орнуудтай татварын зорилгоор мэдээлэл харилцан солилцох үүрэг хүлээсэн. Тус үүргийн хүрээнд мэдээлэл харилцан солилцох, ил тод байдлыг хангах, хамтран ажиллах, татвараас зайлсхийхийн эсрэг эрх зүйн зохицуулалтыг татварын багц хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд дотоодын хууль тогтоомжид тусгасан.

Глобал форумын ажлын албанаас 2022 онд хийсэн үнэлгээний тайлангийн хүрээнд Татварын ерөнхий хуулийн зарим зохицуулалтад өөрчлөлт оруулах зөвлөмж ирүүлсэн. Тодруулбал, мэдээлэл харилцан солилцох стандартын хүрээнд татварын албаны ажилтан болон гэрээний хүрээнд ажил, үйлчилгээ үзүүлж буй этгээдийн хөдөлмөрийн харилцаа дуусгавар болсны дараагаар татвар төлөгчийн мэдээллийн нууцыг хадгалах, тус стандартын хүрээнд эрх бүхий этгээд аливаа этгээдэд байгаа мэдээллийг хүсэлт гаргасан улсын эрх бүхий этгээдэд хүргүүлэх, эцсийн өмчлөгчийн тодорхойлолтыг тусгах зэрэг асуудлууд болно.

Дээр дурдсан өөрчлөлттэй холбоотой зохицуулалтыг хуулийн төслийг 1 дүгээр зүйл, 2 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйлд тус тус тусгалаа.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Зөвшөөрлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсрууллаа.